

Riigikogu keskkonnakomisjoni istungi protokoll nr 119

Tallinn, Toompea

Esmaspäev, 15. september 2025

Algus 11.10, lõpp 12.15

Juhataja: Yoko Alender (esimees)

Protokollija: Elise Ernesaks (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Jüri Jaanson, Mait Klaassen, Lauri Laats, Hanah Lahe, Tiit Maran, Andres Metsoja, Tarmo Tamm

Komisjoni ametnikud: Elle Kaur (nõunik-sekretariaadijuhataja), Vivi Older (nõunik)

Puudusid: Rain Epler ja Züleyxa Izmailova

Kutsutud: taristuminister Kuldar Leis, ministri nõunik Erko Siitan (1.-3. päevakorrapunkt), Kliimaministeeriumi ringmajanduse osakonna juhataja Peep Siim, teede-ja raudtee osakonna juhataja Ain Tatter, veeosakonna juhataja Karin Kroon ja merendusosakonna juhataja Kaidi Katus (2. päevakorrapunkt); ringmajanduse osakonna nõunik Kelli Seppel (3. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Ülevaade Kliimaministeeriumi 2025. a 2. poolaasta õigusloome plaanist taristuministri valitsemisalas
3. Vabariigi Valitsuse algatatud jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu (676 SE) esimese lugemise ettevalmistamine
4. Info ja muud küsimused

1. Nädala töökava kinnitamine

Riigikogu keskkonnakomisjoni nädala (15.09.2025-19.09.2025) töökava

Komisjoni istung esmaspäev, 15.09.2025 kell 11.10

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Ülevaade Kliimaministeeriumi 2025. a 2. poolaasta õigusloome plaanist taristuministri valitsemisalas
3. Jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu (676 SE) esimese lugemise ettevalmistamine
4. Info ja muud küsimused

Komisjoni istung teisipäev, 16.09.2025 kell 14.00

1. Võõrliikide ohjeldamise arutelu
2. Info ja muud küsimused

Otsustati:

1.1. Kinnitada nädala töökava (konsensus: Yoko Alender, Jüri Jaanson, Mait Klaassen, Lauri Laats, Hanah Lahe, Tiit Maran, Andres Metsoja, Tarmo Tamm).

2. Ülevaade Kliimaministeeriumi 2025. a 2. poolaasta õigusloome plaanist taristuministri valitsemisalas

Yoko Alender sõnas sissejuhatuseks, et minister tutvustab tänasel istungil Riigikogule 2025. aasta sügisistungjärgul esitatavaid eelnõusid.

Kuldar Leis tutvustas komisjonile eelnõude plaani, mis on 2025. aasta sügisistungjärgul Riigikogule plaanis esitada. Riigikogu menetlusse on juba jõudnud jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu (EL-i akumääruse rakendamine). Jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu (päikesepaneelide tootjavastutus) on koostamisel ja septembris esitatakse eelnõu avalikule konsultatsioonile. Eelnõu vastuvõtmisega on kiire, sest direktiivi ülevõtmise tähtaeg on 1. oktoober. Rahvusvahelise Navigatsioonimärkide Organisatsiooni asutamise konventsiooniga ühinemise seaduseelnõu on samuti Riigikogu menetluses ja täna tutvustatakse seda majanduskomisjonis. Lennundusseaduse muutmise ja sellest tulenevalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu võeti valitsuses eelmisel nädalal vastu. Raudteeseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (raudteeohutus ja vastavus EL-i õigusaktidele) kiitis valitsus heaks 11. septembril. Liiklusseaduse muutmise seaduse eelnõu (intelligentsed transpordisüsteemid) on läbinud avaliku konsultatsiooni ja esitatakse Justiits- ja Digiministeeriumisse (JDM-i) normitehnilisse kontrolli. Liiklusseaduse muutmise seaduse eelnõu (autorongid) on seotud valitsuse liikluskomisjonist saadud sisendiga. Sarnaselt Soomele ja Lätile peaks Eestis kindlatel tingimustel lubama teedele pikemaid ja raskemaid veokeid. Eelnõu on koostamisel ja esitatakse Riigikogule hiljemalt k.a detsembris. Energiamajanduse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (EL määruse 2023/1804 rakendamine) on läbinud avaliku konsultatsiooni ja esitatakse JDM-i normitehnilisse kontrolli. Ehitusseadustiku ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu on läbinud avaliku konsultatsiooni ja esitatud ka JDM-i normitehnilisse kontrolli. Meresõiduohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (veeteede tasud) on läbinud avaliku konsultatsiooni ja ka normitehnilise kontrolli JDM-is, eelnõu esitatakse Riigikogule sügisistungjärgul. Laeva lipuõiguse ja laevaregistrite seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsuse eesmärk on motiveerida rohkem laevu tulema Eesti lipu alla, vastav väljatöötamiskavatsus on esitatud avalikule konsultatsioonile ja selle tagasiside tähtaeg on 22. septembril.

Jüri Jaanson küsis, kuidas on teedehituses arvestatud raskemate ja pikemate autorongidega.

Kuldar Leis vastas, et raskemate ja pikemate autorongide liikumiseks on kindlad reeglid. Hetkel saaksid autorongid sõita kolmel põhimaanteel (Tallinnast Pärnu, Narva ja Tartu suunal). Läbirääkimisel on ka erandid näiteks sadamate osas. Pärnu suunal räägitakse ka ajalistest sõidupiiangutest. **Mait Klaassen** lisas, et rasked metsaveo masinad sõidavad ka väljaspool põhimaanteid. **Andres Metsoja** märkis, et autorongide eelnõu on õige suunaga, kuid eelnõu peaks arvestama, et rasketehnika sõidab kruusateedel ning tulenevalt ilmast võivad teed muutuda kasutuskõlbmatuks.

Mait Klaassen uuris, kas meresõiduohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu välistab Eesti vetes kahtlaste ainete punkerdamise. **Kaidi Katus** vastas, et eelnõu kehtestab laevade punkerdamisele tasu ning tasudega koos tuleb esitada täpsed punkerdamise andmed. **Tiit Maran** küsis, kas eelnõu võib tõugata punkerdamise väljapoole Eesti territoriaalvett. **K. Katus** vastas, et kui punkerdamisele kehtestatakse tasu, siis ilmselt ei peeta vajalikuks eraldi Eestis punkerdamas käia. Hetkel antakse punkerdamisest teada, kuid täpseid koguseid ei deklareerita. **Yoko Alender** ütles, et hetkel puudub selge ülevaade punkerdamisest ja seetõttu osutab see riski keskkonnale, sadamates on tingimused kindlamad ja kontrollitavamad.

Hanah Lahe küsis, miks tegeletakse jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõuga (päikesepaneelid) niivõrd hilja, kui direktiivi ülevõtmise tähtaeg on juba 01.10.2025. **Peep Siim** vastas, et Euroopa Kohus on öelnud, et tagasiulatuvalt ei saa tootjavastutust rakendada ja EL-i üleselt on alates 2013. aastast kehtinud tootjavastutus. Eelnõu menetlustempo on tingitud sellest, et eelisjärjekorras menetletakse olulisemaid ja kriitilisemaid eelnõusid. Eestis pole enne 2013. aastat palju päikeseparke turule tulnud.

Andres Metsoja uuris, millal saab jäätmetest toode. Hetkel ei tohi näiteks viia digestaati põllule, sest tegemist pole toote, vaid jäätmega. **Peep Siim** vastas, et EL-is kehtib digestaadi osas ühtne regulatsioon ning tegemist on jäätmega ja leevendusmeetmeid pole selles osas ette nähtud. Töös on digestaadi määrase muutmine ja kohtunud on huvigruppidega. Eesmärgiks on regulatsiooni lihtsustamine, sertifitseerimine ja proovide võtmise ülevaatamine. Uude EL-i ringmajanduse määrulesse saavad kõik teha ettepanekuid jäätimestaatuses osas.

3. Vabariigi Valitsuse algatatud jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu (676 SE) esimese lugemise ettevalmistamine

Kuldar Leis tutvustas jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu. EL-i rohelise kokkuleppega seati eesmärgiks kliimaneutraalsus ja oodatakse fossiilkütustelt üleminekut elektromobiilsusele. Akud on olulised taristuelemendid paljudes sektorites ja tuleb tagada, et EL-is turustatavad ning müüdavad tooted hangitakse ja valmistatakse kestlikul viisil. Võttes arvesse akude ja patareide tähtsust ning ebamõistlikke kulusid nende turul on vajalik kehtestada normid, mis käsitlevad kestlikkuse parameetreid, jõudlust, ohutust, kogumist, ringlussevõttu ning taaskasutamist. Nõuded on vajalikud, et tegeleda patareide ja akude keskkonnamõjuga ning toetada ringlussevõtu turgude ja neist saadava teisese toorme turgude loomist. Direktiiv asendati määrulega, mis ühtlustab õigusakti tõlgendamise. **Kelli Seppel** täpsustas, et direktiiv asendati määrulega 2023. aastal, sest määrus on liikmesriikidele otsekohalduv ning jäätmeseaduse eelnõuga tunnistatakse kehtetuks dubleerivad sätted. Eesti soovib kasutada erisust, mis kohustab aku tootjaid liituma tootjavastutusorganisatsiooniga (TVO). Seni on see kohustus kehtinud vaid kantavatele akudele ja patareidele.

Yoko Alender uuris, kuidas näeb välja elektriseadmete ja akude taaskasutus Eestis ja millised on olnud huvigruppide arvamused eelnõu osas. **Kelli Seppel** vastas, et Eesti võttis varasema direktiivi üle rangelt ja määrulega muutub vähe. Nõuded kehtestatakse akude valmistajatele, kuid Eestis ei toimu akude valmistamist, seetõttu kehtivad nõuded Eesti turule jõudvatele akudele. Kohustus akud kokku koguda ja tasuta vastu võtta kehtib ka edaspidi. Seni oli akujäätmete kokkukogumise sihtarv 45% ja määrulega suurendati seda sihtarvu. Eraldi kehtestati kogumise sihtarv kergetele transpordivahendite akudele. Eestis toimub edukas pliiakude ringlussevõtt. Mootorsõiduki akud jäetakse välja TVO-ga liitumise kohustusest, sest nendel akudel on positiivne väärtus. Liitiumakude käitlus on kallid ja teisese toorme müügitulu ei kata käitluskulusid.

Tarmo Tamm uuris, kas akude kogumine ja käitlemine on kasumlik. **Kelli Seppel** vastas, et pliiakude puhul on akude kogumine kasulik, leelispatareide kogumise ja käitlemise tulu on kõikuv. Elektrisõiduki akude ja suurte salvestite käitlus maksab rohkem.

Hanah Lahe küsis, kuidas on tagatud, et tootjavastutus on suunatud õigesse kohta, kui tootmine toimub väljaspool EL-i. Ta sõnas, et kui Eesti ettevõtte ostab väljastpoolt EL-i patareisid, siis Eesti ettevõttele tuleb lisanduv kulu, kuid patarei valmistajale lisanduvat kulu juurde ei tule. Ta uuris, kui palju satub väikeelektroonikat segaolmejäätmetesse ja kas määrus käsitleb ka elektroonilisi sigarette. **Kelli Seppel** vastas, et laiendatud tootjavastutuse regulatsioonis on „tootja“ ja „valmistaja“ erinevad mõisted. Valmistaja on tehas, kus aku kokku pannakse, kuid tootja on see, kes teeb toote riigis esmakordselt kättesaadavaks. Määrus kehtib kõikidele EL-i riikidele ja kui EL-i turg ühtselt nõuab paremaid ning kestlikumaid akusid, siis on muudatusel suur mõju. Määrus nõuab ka ettevõtte hoolsuskohustust ehk tarneahelas olevad akud peavad olema toodetud keskkonnasõbralikult. Järgmisel aastal annab

Euroopa Komisjon juhiseid, kuidas tagada hoolsuskohustuste nõuete jälgimine. Akusid ja patareisid oli viimase uuringu kohaselt segaolmejäätmete hulgas 0,14% ehk umbes 300 tonni. Eelnõu katab ka elektrooniliste sigarettide jäätmeid. **Yoko Alender** uuris, mida reguleerib määrus täpselt elektrooniliste sigarettide osas. **K. Seppel** vastas, et toodete puhul, mille osas kehtib laiendatud tootjavastutus, on tootjad kohustatud teavitama kasutajat, kuidas jäätmed tagastada.

Mait Klaassen küsis, kas määrus käsitleb superkondensaatoreid. Ta uuris, kas määrus kohustab ka kahjustatud akude tasuta vastuvõtmise. **Kelli Seppel** vastas, et määrus ei too eraldi välja superkondensaatoreid. Määrus tagab kõikide akude tasuta käitlemise ja kõik akud on tootja kohustatud tagasi võtma.

Tarmo Tamm ütles, et akusid on kõige rohkem elektrisõidukites ja akuparkides. Ta uuris, kuidas on korraldatud suurte akuparkide energiasalvestite ringlussevõtt. **Kelli Seppel** vastas, et akupargid on põhjuseks, miks nõutakse liitumist TVO-ga, sest ühendus korraldab käitluse, kui ettevõtte on näiteks läinud pankrotti.

Jüri Jaanson küsis, kuidas toimib elektrooniliste sigarettide osade kogumine ja ringlussevõtt. Ta uuris, kuidas saaks seda paremini korraldada ja ettevõtteid rohkem motiveerida. **Peep Siim** vastas, et elektroonilised sigaretid on laiendatud tootjavastutuse all ja neid lastakse turule suurusjärgus 60-300 tonni aastas. Muud elektroonikat lastakse aastas turule suurusjärgus 20 000 tonni aastas, mida on suurendanud vabatahtlikud pensionifondid ja COVID-i pandeemia. Koostamisel on eelnõu, mis täpsustab elektrooniliste sigarettide kogumise ja teavitamise nõuded. Eesti osas on algatatud rikkumismenetlus elektroonikajäätmete mitte piisava kogumise tõttu. Samuti ei täida 25 liikmesriiki elektroonikajäätmete kokkukogumise nõudeid. EL-i 2028+ rahastusperioodil on Euroopa Komisjon teinud ettepaneku suurendada oma vahendite mahtu ehk 2 kg elektroonikajäätmete kokkukogumisest peaks tulema liikmesriigilt. **Yoko Alender** sõnas, et nõudlust aitab tekitada EL-i kriitilise tähtsusega toorme määrus. **J. Jaanson** küsis, millised liikmesriigid täidavad elektroonikajäätmete kokku kogumise sihtarve. **K. Seppel** vastas, et nõudeid täidavad Läti ja Bulgaaria.

Andres Metsoja küsis, kas aktsepteeritav on olukord, kus näiteks elektrisõiduki akude tootja ostab EL-i turult kõik akud tagasi ja akud viiakse kolmandatesse riikidesse ning neid ei käidelda seal keskkonnasõbralikult. **Kelli Seppel** vastas, et määrus tervet probleemi ei lahenda, kuid seab uutele akudele teise toorme sisalduse sihtarvud. Akude valmistajad peavad hakkama kasutama ringlusse võetud tooret ja seetõttu muutub jäätmekäitus tasuvamaks. Eesti ei kontrolli akudes teise toorme kasutust, kuid Euroopa Komisjon on välja töötamas juhiseid akude nõuetele vastavuse kontrollimiseks. **Hanah Lahe** sõnas, et elektroonikajäätmeid saadetakse ka praegu suurtes kogustes kolmandatesse riikidesse.

Tiit Maran küsis, milline on hinnavahe maapõuest välja võetud toorme ja ringlusse võetud toorme vahel. Ta uuris, milliste meetoditega kohustatakse akude tootjad liituma TVO-ga ja kas sellele on alternatiive. **K. Seppel** vastas, et erisusi pole ette nähtud. Laiendatud tootjavastutusega kaasneb ettevõttele kohustus tagada üleriigiline kogumisvõrgustik, kasutaja teavitamine ja panustamine segaolmejäätmete uuringu rahastusse. Ettevõttel on kasumlikum ja lihtsam liituda TVO-ga, kes täidab vastavad kohustused ettevõtte nimel. Keskkonnaameti (KeA) koormus väheneb, kui kõik ettevõtted on liitunud TVO-ga.

Tarmo Tamm uuris, kui suur summa lisandub aku hinnale ringlussevõtmisega. Ta märkis, et kui akud viiakse kolmandatesse riikidesse, siis ei lahenda see keskkonnaprobleemi. **Kelli Seppel** vastas, et akujäätmed on liigitatud ohtlikeks jäätmeteks ja nende teekond on jälgitav. Liitumaku ringlussevõtt maksab 2500 eurot tonni kohta. Ühe elektriauto aku kaalub umbes 450 kg, ehk aku taaskasutamine maksab 1250-1300 eurot. **Peep Siim** lisas, et näiteks on koobalt asendatud akutehnoloogiates muude materjalidega ja tehnoloogia on pidevas muutumises.

Andres Metsoja kommenteeris, et uute tehnoloogiate kasutusele võtmisel ollakse veel sinisilmsed. Arvatakse, et näiteks Hiina muudab akude ringlussevõtmisega vaid keskkonda paremaks, kuid reaalsuses toimub EL-i ja Hiina vahel akuturul võimuvõitlus. Kui EL soovib uut tehnoloogiat kasutusele võtta, siis peab EL turu liidrina tagama ka uue tehnoloogia ringlussevõtmise.

Otsustati:

- 3.1.** Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 23.09.2025 (konsensus: Yoko Alender, Jüri Jaanson, Mait Klaassen, Hanah Lahe, Tiit Maran, Andres Metsoja, Tarmo Tamm).
- 3.2.** Teha ettepanek esimene lugemine lõpetada (konsensus: Yoko Alender, Jüri Jaanson, Mait Klaassen, Hanah Lahe, Tiit Maran, Andres Metsoja, Tarmo Tamm).
- 3.3.** Määrata juhtivkomisjoni esindajaks Yoko Alender (konsensus: Yoko Alender, Jüri Jaanson, Mait Klaassen, Hanah Lahe, Tiit Maran, Andres Metsoja, Tarmo Tamm).

4. Info ja muud küsimused

Tiit Maran ütles, et ta uuris lähemalt tuulikute rajamise mõju Pandivere alale ja sellel teemal pole vaja komisjoni istungit planeerida.

Andres Metsoja sõnas, et KeA tegi otsuse sulgeda Jõgevamaal asuva Endla looduskeskuse. Teda häirib, et maapiirkondadest võetakse töökohti ära ja komisjon peaks seda teemat käsitlema. **Yoko Alender** lisas, et komisjoni tööplaanis on KeA-ga kohtumine ja keskkonnahariduse teemaline arutelu. **Tiit Maran** märkis, et teema ühildub keskkonnahariduse vähenemisega ja see trend on muret tekitav.

(allkirjastatud digitaalselt)
Yoko Alender
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Elise Ernesaks
protokollija